

جناح‌بندی‌های سرگیجه‌آور برای انتخابات مجلس ششم

ندارد بین جناح چپ و کارگزاران ائتلافی سر بگیرد و این دو گروه توانمندی‌های خود را یک کاسه کنند و در خدمت انتخابات مجلس پنجم بگذارند.

مبنای این باور، اختلاف عمیق و ریشه‌دار بین جناح چپ و رأس کارگزاران، یعنی آقای هاشمی رفسنجانی بود. جناح چپ نه تنها مخالف سرسخت برنامه‌های اقتصادی دولت آقای هاشمی (آزادسازی اقتصادی) بود، بلکه وی و همکارانش را نیز مسئول حذف مهره‌های جناح چپ از مقامات و مسئولیت‌هایشان می‌دانست.

اما برخلاف بن‌دار رؤسای جناح راست، کارگزاران و جناح چپ که هر دو موجودیت خود را در خطر می‌دیدند، در آستانه انتخابات مجلس پنجم به مصالحه با یکدیگر تن در دادند و با تشکیل جبهه‌ای واحد، مانع از دستیابی نامزدهای جناح راست به اکثریت قاطع کرسی‌های مجلس در دوره پنجم شدند.

پس از این شکست نسبی، جناح راست تمامی امکانات و توانمندی‌های خود را بسیج کرد تا پیروزی خود را در دور بعدی رقابت، یعنی هفتمین انتخابات ریاست جمهوری تضمین کند. در آن دوران وضع چنان بود که خیلی‌ها پیروزی کاندیدای جناح راست، یعنی آقای علی‌اکبر ناطق نوری را حتمی می‌دانستند. این باور حتی تا دو ماه مانده به زمان برگزاری انتخابات در خیلی از اذهان جا خوش کرده بود. اما در این مقطع نیز جناح چپ و کارگزاران با نادیده انگاشتن اختلافات خود جبهه واحدی تشکیل دادند و از کاندیدای واحدی (آقای خاتمی که منتسب به جناح چپ است) حمایت همه‌جانبه‌ای کردند.

نتیجه غیرمنتظره آن انتخابات را همه به خاطر دارند. معهذاً شاید کسانی باشند که هنوز ندانند چرا آن انتخابات، با چنان نتیجه غیرمنتظره‌ای پایان یافت. این عده را به مطلبی که در صفحات ۱۱ تا ۱۶ شماره ۷۷ همین

آقای هاشمی رفسنجانی که پدر معنوی کارگزاران محسوب می‌شود با جناح راست، همکاری و همبستگی تنگاتنگی داشت. به تبع وی، کارگزاران نیز (گرچه هنوز اعلام موجودیت نکرده بودند) متحدان جناح راست محسوب می‌شدند. همکاری همین دو گروه نیرومند سبب شده بود که در انتخابات مجلس چهارم و پس از آن، اعضای مؤثر جناح چپ از پست‌های کلیدی کنار گذاشته شوند.

هاشمی رفسنجانی در آخرین لحظات به میدان آمد. او می‌تواند چون گذشته با قدرت بر مجلس ریاست کند؟

در غیاب جناح چپ، کارگزاران به صورت یک جریان نیرومند سربرآوردند. چنان نیرومند که جناح راست وجود آنها را خطرناک تشخیص داد و کمر به حذف آنان بست. جناح راست که از لحاظ اقتصادی نیز روش‌های سنتی و محافظه‌کارانه دارد، از برنامه‌های اقتصادی کارگزاران وحشت‌زده شد. زیرا روش‌هایی که این تکنوکرات‌ها در زمینه مسایل اقتصادی برگزیده بودند، با منافع اقتصادی جناح راست در تقابل و تضاد بود.

در آن شرایط، جناح راست به دلیل در اختیار داشتن تعداد زیادی پست‌های کلیدی در قوه مجریه و قضاییه از چنان توانی برخوردار بود که اگر رقبایش (جناح چپ و کارگزاران) تمهیدی نمی‌اندیشیدند، می‌توانست هر دو را از صحنه حذف کند. جناح مزبور بر این باور بود که امکان

انتخابات ششمین دوره مجلس شورای اسلامی حساس، پیچیده، با نتایجی غیرمنتظر، ولی تعیین‌کننده است. در پایان این انتخابات مشخص خواهد شد حرکت دستگاه‌های تصمیم‌گیرنده اصلی به کدام مسیر هدایت خواهد شد و آیا اصلاحات سیاسی - اجتماعی با روندی منطقی‌تر و سریع‌تر ادامه خواهد یافت. یا ورق برمی‌گردد و روزگاری دیگر آغاز می‌شود.

مؤلفه‌های متعددی این انتخابات را با همه انتخاباتی که در جمهوری اسلامی ایران برگزار شده است، متمایز می‌کند. یکی از بااهمیت‌ترین مؤلفه‌ها، تغییر بافت گروه‌های سیاسی به رسمیت شناخته شده در ایران است. همین مؤلفه به تنهایی کافی است تا از طرح دلایلی که ثابت می‌کند انتخابات مجلس ششم شباهتی به انتخابات دوم خرداد ۷۶ با انتخابات پنجمین دوره مجلس خواهد داشت، صرف‌نظر کنیم.

در انتخابات مجلس پنجم و نیز انتخابات دوم خرداد ۱۳۷۶ سه گروه عمده سیاسی رودرروی یکدیگر قرار داشتند و برای پیروز شدن مبارزه و تلاش می‌کردند. بدین شرح:

۱- جناح راست سنتی یا جامعه روحانیت مبارز و تشکل‌های همسو (جمعیت مؤتلفه اسلامی، جامعه وعاظ تهران، جامعه اسلامی مهندسين، جامعه اسلامی دانشگاهیان، جامعه اسلامی کارگران، جامعه انجمن‌های اسلامی بازار و اصناف تهران، جامعه زینب، جامعه اسلامی فرهنگیان، انجمن اسلامی پزشکان و جامعه اسلامی کارمندان)

۲- جناح چپ یا مجمع روحانیون مبارز (که تعدادی از گروه‌های اصلاح‌طلب از قبیل سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی - دفتر تحکیم وحدت و... با این مجمع هم‌سو بودند).

۳- کارگزاران سازندگی که هنوز حزب نشده بودند، اما انسجام و نیرومندی یک حزب واقعی را داشتند.

تا مدتی پیش از انتخابات مجلس پنجم،

ماهنامه و تحت عنوان «دولت آقای خاتمی؛ چالش‌ها، امیدها، چشمداشت‌ها» چاپ شده است. ارجاع می‌دهیم.

تولد نیروهای جدید

پس از پیروزی آقای سیدمحمد خاتمی در هفتمین انتخابات ریاست جمهوری، نیروهای سیاسی تازه‌ای در عرصه سیاست کشور سر برآوردند. شاخص‌ترین گروه‌های جدید در زیر مجموعه‌ای با عنوان «نیروهای دوم خرداد» جا گرفتند. تعداد این گروه‌ها ۱۸ واحد ذکر شده است که البته گروه‌های سیاسی سابقه‌دارتری نظیر کارگزاران و سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی هم در همین مجموعه قرار داده شده‌اند. شاخص‌ترین گروه‌های تازه تولد یافته، جبهه مشارکت است که خود را کاملاً پیرو خط مشی رییس جمهور می‌داند.

گرچه کارگزاران نیز جزو نیروهای دوم خردادی جمع‌بندی شده‌اند، اما از زمان شروع کار آقای خاتمی به عنوان ریاست جمهور، در بسیاری از زمینه‌ها خط مشی مستقل خود را ادامه داده‌اند.

بنابراین اکنون باید نیروهای اصلی رقیب در انتخابات آتی مجلس را ۱- جناح راست ۲- جناح چپ ۳- کارگزاران و ۴- مجموعه جریان‌ات موسوم به جبهه متصل به دوم خرداد که خط مشی نسبتاً مستقلی دارند، دانست.

در بادی امر، به نظر می‌رسد نیروهای موسوم به دوم خرداد همراه با مجمع روحانیون مبارز و کارگزاران در انتخابات آتی همان روشی را در پیش خواهند گرفت که در هفتمین انتخابات ریاست جمهوری اتخاذ کرده بودند. اما احتمال تکرار رویدادهای دوم خرداد و همکاری تنگاتنگ این نیروها اکنون زیر سؤال است.

در شرایط حاضر، ما با وضع پیچیده‌ای مواجه هستیم که امکان گمانه‌زنی در مورد نحوه برگزاری انتخابات مجلس ششم و چگونگی ائتلاف نیروها را بسیار دشوار کرده است.

هنوز هیچ علامتی دیده نمی‌شود که براساس آن بتوان حدس زد مثلاً کارگزاران با مجمع روحانیون مبارز، جبهه مشارکت و دیگر گروه‌های مطرح دوم خردادی همکاری خواهند کرد یا نه؟ حتی می‌توان این فرض را محتمل دانست که به دلیل حملاتی که برخی از

گروه‌های فوق‌الذکر علیه کاندیداتوری آقای هاشمی رفسنجانی کرده‌اند. کارگزاران این بار برخلاف گذشته گوشه چشمی به جناح راست نشان دهد. عاملی که سبب طرح این فرض می‌شود، صحبت از آزادی قریب‌الوقوع آقای کرباسچی دبیر کل حزب کارگزاران سازندگی است که جز با موافقت افراد مؤثر جناح راست امکان‌پذیر نیست. اما بلافاصله در برابر این پرسش قرار می‌گیریم که آیا کارگزاران حاضرند به همین سادگی ضربه‌هایی را که در جریان استیضاح آقای عبدالله نوری به عنوان وزیر کشور (مشهور است که وی دل در گروی کارگزاران دارد)، و نیز محاکمه و محکومیت بعدی وی در دادگاه ویژه روحانیت و همچنین محاکمه و محکومیت آقای کرباسچی متحمل شده‌اند. به فراموشی سپارند؟ بر موارد بالا باید ضربه‌های دیگری را که کارگزاران از جناح راست خورده‌اند افزود. یک نمونه آن حملات این جناح به روزنامه زن (به مدیر مسئولی خانم فائزه هاشمی رفسنجانی) است که به تعطیلی روزنامه مزبور انجامید.

نتیجه انتخابات ۲۹

بهمن سال جاری

مشخص خواهد

کرد روند برنامه

توسعه سیاسی

دولت خساتمی

سرعت خواهد

گرفت یا متوقف

خواهد شد؟

در هر حال، و با وجود این تردیدها موضعی که روزنامه‌های وابسته به جناح راست اتخاذ کرده‌اند حاکی است آنان از کاندیداتوری آقای هاشمی رفسنجانی حمایت می‌کنند و خواهان پیروزی او هستند.

اگر این تمایل واقعی باشد، باید پرسید چرا جناح راست به اتخاذ چنین موضعی کشانده شده است؟

شاید جناح راست این احتمال را در نظر گرفته که نتواند در انتخابات اکثریت لازم را به دست آورد. در این صورت پست ریاست مجلس از سوی جناح‌های مخالف اشغال خواهد شد. بنابراین وجود آقای هاشمی در این مقام می‌تواند به عنوان یک اهرم کنترلی برای جناح راست، مفید باشد.

این موضوع زمانی وضوح بیشتری می‌یابد که در نظر داشته باشیم در قوه مجریه کفه ترازو به نفع جناح چپ و جریان دوم خرداد سنگینی می‌کند. با رفتن آقای یزدی از رأس قوه قضاییه، اقتدار و نفوذ جناح راست در این قوه نیز متزلزل شده است. بنابراین اگر مخالفان جناح راست در مجلس (قوه مقننه) نیز نفوذ قابل ملاحظه‌ای کسب کنند، جناح مزبور به انزوای کامل کشانده می‌شود.

می‌توان چنین تصور کرد که تئوریسین‌های جناح راست به این نتیجه رسیده‌اند حضور آقای هاشمی رفسنجانی که ضمناً مقام کلیدی ریاست مجمع تشخیص مصلحت نظام را هم برعهده دارد، در کرسی ریاست مجلس می‌تواند همچون ترمز نیرومندی، هم در مجلس و هم در بیرون از آن برای مجمع روحانیون مبارز، جبهه مشارکت و دیگر گروه‌های دوم خردادی (غیر از کارگزاران) عمل کند.

تئوریسین‌های مزبور این فرض را هم در نظر دارند که حضور گروهی از نمایندگان وابسته به کارگزاران سازندگی می‌تواند اکثریت احتمالی طیف مقابل را ضعیف سازد.

کارگزاران سازندگی و جناح راست در یک مورد وجه اشتراک دارند، و آن آزادی سرمایه است. منتهی کارگزاران به لیبرالیسم اقتصادی معتقدند. در حالی که جناح راست طرفدار سرمایه‌داری سنتی (تجاری - بازاری) است. روحانیون مبارز و تعدادی از گروه‌های وابسته

به ایشان در این مورد با هر دو گروه قبلی تضاد دیدگاه و اختلاف بنیادی دارند.

مورد بالا را به این دلیل ذکر کردیم تا مشخص شود اگر قرار باشد جناح چپ فی‌المثل کشور را به اقتصاد دوران جنگ (اقتصاد متمرکز) رجعت دهد، کارگزاران و جناح راست، ولو مقطعی، موضع مشترکی اتخاذ خواهند کرد. این وضع البته در موارد دیگری نیز صادق است.

اگر محاسبات جناح راست برای حمایت از آقای هاشمی رفسنجانی همان باشد که ذکر شد، باید گفت عواملی وجود دارد که می‌تواند این محاسبات را برهم بزند. یکی از این عوامل ثبت‌نام دوتن از فعالان برجسته مجمع روحانیون مبارز برای شرکت در انتخابات است. این دوتن حجج اسلام آقایان کروبی و محتشمی هستند که در صورت انتخاب شدن می‌توانند رقبای بالقوه آقای رفسنجانی برای تصدی کرسی ریاست مجلس باشند. این امر خصوصاً در مورد آقای کروبی که قبلاً هم رییس جمهور بوده است، بیشتر مصداق دارد.

از جبهه دوم خرداد چه خبر؟

هنوز وضعیت چنان شفاف نشده است که بتوان در مورد احتمال ائتلاف کارگزاران با یکی از دو جناح راست یا چپ (و دوم خرداد) اظهارنظر قطعی کرد. تا این زمان فقط این موضوع مشخص شده است که جناح راست از کاندیداتوری آقای هاشمی رفسنجانی حمایت می‌کند، لیکن حداقل بدنه‌ای از جریان دوم خرداد مخالفت خود را با حضور وی در انتخابات با این بیان که وی را در فهرست انتخاباتی خود جا نخواهد داد، ابراز کرده است. چنین شرایطی صف‌بندی پیچیده‌ای را در انتخابات مورد بحث به وجود آورده است.

اگر در هفتمین انتخابات ریاست جمهوری تمرکز توانمندی‌های دو قطب سیاسی نیرومند (چپ - کارگزاران و نیروهایی که اکنون به دوم خرداد موسومند) سبب شد تا برنامه‌های جناح راست تحقق نیابد و بیست و هفت میلیون رأی دهنده به پای صندوق‌های رأی بروند. اختلاف عقیده و سلیقه بین گروهی از این همگامان دیروز این احتمال را مطرح می‌کند که ۱- انتخابات آتی با گستردگی انتخابات دوم خرداد برگزار نشود ۲- مردم در گزینش کاندیداها دچار

در احراز ریاست مجلس، کروبی رقیب نیرومندی برای هاشمی رفسنجانی محسوب می‌شود

سردرگمی شوند (نوعی رأی شکنی) ۳- برخوردی خشنی بین گروه‌ها روی دهد. این نکته را نیز باید دانست که دست کم تا این زمان بین گروه‌های دوم خردادی نیز اتفاق نظر و رأی مشاهده نشده است. هم در مورد فهرست کاندیداها و هم در مورد اتخاذ خط

حضور هاشمی رفسنجانی در این انتخابات و پیروزی او، در هر حال به نفع جناح راست تمام خواهد شد، حتی اگر کارگزاران با جناح مزبور ائتلاف نکنند.

مشی انتخاباتی بین طیف‌های وابسته به جریان دوم خرداد اختلافاتی وجود دارد. اگر این اختلافات ادامه پیدا کند و تعمیق یابد، هم شرایط برگزاری انتخابات مشتت‌تر می‌شود و هم

شانس گروه‌های اصلاح‌طلب برای کسب اکثریتی قاطع در مجلس، کاهش می‌یابد. بدین لحاظ آرزوی جناح راست (و شاید هم کارگزاران) این است که کشمکش‌های درون گروه‌های دوم خردادی ادامه یابد و شدیدتر شود.

اختلاف نظرها و دیدگاه‌ها در اردوگاه اصلاح‌طلبان در شرایطی جریان دارد که آنها با سد نظارت استصوابی هم مواجهند، و ای بسا بسیاری از کاندیداهای آنها رد صلاحیت شوند. اما در همین سد، روزنه‌ای برای عبور کاندیداهای کارگزاران باز گذاشته خواهد شد. کاندیداهای کارگزاران در صورتی بی‌مانع از روزنه مزبور عبور خواهند کرد که این امید وجود داشته باشد در مجلس آینده دست‌کم با همه سیاست‌ها و روش‌های جناح چپ و گروه‌های وابسته به جریان دوم خرداد همراهی خواهند کرد.

فرض دیگری هم هست که نباید نادیده گرفته شود. این فرض که هم کارگزاران، و هم دیگر گروه‌هایی که در ایجاد جریان دوم خرداد نقش داشته‌اند عملکرد گذشته جناح راست را از یاد نبرند و این فرض را مد نظر قرار دهند که حمایت جناح مزبور از کاندیداتوری آقای هاشمی رفسنجانی، بیش از آنکه ریشه در صداقت سیاسی داشته باشد، با این هدف انجام شود که شکاف ایجاد شده بین متحدان دیروز عمیق‌تر شود.

در مورد جناح راست نیز باید این نکته را متذکر شد که جناح مزبور هم از یکپارچگی گذشته برخوردار نیست و بین گروه‌های تشکیل‌دهنده آن اختلاف نظرهایی در مورد روش‌ها و عملکردها بروز کرده است.

آقای هاشمی رفسنجانی در آخرین روزهایی که برای ثبت‌نام وقت داشت، عزم خود را در زمینه شرکت در انتخابات مجلس ششم اعلام کرد. این اعلام آمادگی در شرایطی انجام شد که در افکار عمومی بالاترین شانسی و میزان رأی برای حجت‌الاسلام عبدالله نوری پیش‌بینی می‌شد. با آنکه به نظر نمی‌رسد آقای عبدالله نوری شانسی برای شرکت در این انتخابات داشته باشد، اما خیلی افراد عهد کرده‌اند نام او را به صندوق بیندازند. در نقطه مقابل، خیلی‌ها در مورد کسب

آرای بالا برای آقای هاشمی رفسنجانی تردید دارند. به نظر می‌رسد شخص آقای هاشمی رفسنجانی نیز از این وضع آگاه است. معهداً با همین آگاهی، سابقه سیاسی خود را در این انتخابات در معرض آزمایش مخاطره‌آمیزی گذاشته است.

در مورد سایر کاندیداها و شانس پیروزی آنها زمان مناسب برای داوری و اظهارنظر فرا نرسیده است. زیرا گروه‌های سیاسی تا این زمان برگ‌های برنده خود را رو نکرده‌اند. گرچه خبرها و شایعات متعددی در مورد ائتلاف‌ها، روش‌های تبلیغاتی، شیوه‌های مقابله با ترندهای رقبا و حتی ایجاد تشنج شنیده می‌شود. معهداً کارها هنوز در مرحله سنجش تاکتیک‌ها و برنامه‌های طرفین جریان دارد. اما نباید تردید داشت انتخابات ۲۹ بهمن.

اگر اختلاف نظر بین گروه‌های دوم خردادی تعمیق یابد نه تنها انتخاباتی متشنج در پیش خواهیم داشت، بلکه جناح راست از موقعیتی مناسب برخوردار خواهد شد.

انتخاباتی آرام و خالی از تشنج نخواهد بود. ترکیب مجلس ششم مشخص خواهد کرد کدام گروه در عرصه‌های سیاسی - اقتصادی - فرهنگی و اجتماعی حرف اول را خواهد زد. اگر مخالفان برنامه توسعه سیاسی آقای خاتمی اکثریت را حائز شوند. شمارش معکوس برای پایان جریانی که به تحول دوم خرداد موسوم شده است. آغاز خواهد شد. اگر طرفداران آقای خاتمی اکثریت را حائز شوند. دو گروه سیاسی عمده. بازنده اصلی خواهند بود و اگر کاملاً حذف نشوند. لاقبل به حاشیه رانده خواهند شد: راست سنتی و کارگزاران.

تعمق در محتوای دو جمله فوق نشان می‌دهد انتخابات مجلس ششم تا چه حد حساس. تعیین‌کننده و سرنوشت‌ساز است.

ماهنامه گزارش را برای خود و دوستانتان مشترک شوید

خواننده گرامی

اشتراک ماهنامه برای شما امتیازاتی دارد که اهم آنها عبارتست از:

- * ثبات قیمت، زیرا افزایش قیمت مجله تا پایان دوره اشتراک شامل مشترکان نمی‌شود. * اطمینان از رسیدن به موقع و حتمی ماهنامه.
- * عدم صرف وقت برای مراجعه به کیوسک‌های مختلف و سرگردانی و احتمالاً عدم توفیق در تهیه آن.

فرم اشتراک ماهنامه

اینجانب: ..... فارغ التحصیل رشته: ..... مسئولیت فعلی: ..... ارائه دهنده خدمات: ..... کد پستی: .....

تلفن: ..... فاکس: ..... کد اشتراک قبلی: ..... درخواست اشتراک ماهنامه گزارش را از شماره ..... به مدت یک سال دارم.

توجه: در صورت تکمیل و ارسال فرم اشتراک از شماره‌های قبل ماهنامه گزارش، پرداخت اختلاف مبلغ براساس تاریخ ارسال ضروری است.

لطفاً روی پاکت بنویسید «بخش اشتراک»

توضیحات:

۱- لطفاً وجه اشتراک را به حساب جاری ۱۸۸۸/۱۰ بانک صادرات شعبه ۷۹۰ تهران، شعبه نیش گراز، قابل پرداخت در تمام شعب بانکها، واریز و اصل فیش آن را همراه درخواست اشتراک بوسیله صندوق پستی ۱۴۱۵۵-۵۴۶۷ تهران به دفتر مجله ارسال کنید.

● شماره‌های قبلی مجله هر نسخه ۲۰۰۰ ریال به فروش می‌رسد.

۲- علاقمندان به اشتراک در خارج از ایران می‌توانند به دو صورت زیر عمل کنند:

الف - مبلغ اشتراک را به حساب جاری شماره ۲۳ - ۰۱۰۰۰۲۱۴۸۱ بانک ملی ایران شعبه پاریس به نشانی 43, avenue Montaigne - 75008 PARIS Telephone: 47.23.78.57, Telex: 641 506 MELBAN به صورت Multi Cash به نام مجله گزارش واریز و اصل حواله را (آدرس و مشخصات با حروف بزرگ لاتین) به نشانی مجله گزارش، صندوق پستی ۱۴۱۵۵-۵۴۶۷ تهران - ایران با پست سفارشی ارسال کنند. ب - معادل ربالی آن را به نرخ روز توسط اقوام یا دوستان خود در ایران به حساب جاری ماهنامه گزارش واریز و قبض آنرا همراه با نشانی کامل (آدرس و مشخصات با حروف بزرگ لاتین) به نشانی مجله ارسال کنند.